

Яценко О.І.

асистент кафедри комп'ютерних наук
та інформаційних технологій,
*Житомирський державний університет
імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Яценко О.С.

асистент кафедри комп'ютерних наук
та інформаційних технологій,
*Житомирський державний університет
імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВІДЕО ТА ЇХ РОЛЬ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Пандемія COVID-19, а потім і введення військового стану в Україні призвели до того, що більшість навчальних закладів всіх рівнів акредитації змушені перейти до дистанційної чи змішаної форм навчання. Для більшості викладачів, які ніколи не розробляли та не викладали онлайн-курси, перехід до дистанційного навчання був занадто швидким і не завжди вдалим. Для багатьох це означало проведення уроків через платформи відеочату в реальному часі (Zoom, Google Meet тощо). Тут на допомогу і викладачу і студенту приходить відео. Результати досліджень Едгара Дейла [1], що започаткував використання аудіо-візуальних матеріалів в навчанні, свідчать, що перегляд відео та спостереження за демонстрацією є одним з найбільш ефективних методів пасивного сприйняття матеріалу.

Як показало опитування [2] 83,7 % студентів хотіли б, щоб викладачі використовували відео в навчальному процесі, і найбільш актуальним, на думку студентів, є використання відео під час дистанційного навчання (63,3 %). Те, що можна написати в статті об'ємом 1500 слів, можна наочно пояснити в однохвилинному відео і це приверне більше глядачів.

Але не всі відео є однаково корисними та цікавими для слухача. У дослідженні «How video production affects student engagement: an empirical study of MOOC videos» Philip J. Guo, Juho Kim і Rob Rubin використовували дані 6,9 мільйонів відеосесій на онлайн-курсах, вимірюючи залучення за тим, як довго студенти дивилися відео та чи намагалися вони відповісти на запитання оцінювання знань, що отримали в результаті перегляду відео [3]. Вони дійшли висновку, що відео має важливе значення для онлайн-навчання, але виявили, що деякі типи відео працюють краще, ніж інші. Так дослідники з'ясували, що:

- короткі відео (до 15 хвилин) є більш привабливими ніж довгі;
- відео, в якому «голова, що розмовляє», перемежовується слайдами, є більш привабливими, ніж відео, що містить лише слайди;
- відео, де викладачі говорять досить швидко та з ентузіазмом, є більш привабливими для студентів.

Існує велика кількість відео і більшість з них можуть бути використані в навчальному процесі. Як показує досвід навчання та викладання найбільш доцільними для використання під час дистанційної освіти будуть:

1. Скрінкасти – цифровий запис відомостей, що виводяться на екран комп'ютера. Скрінкасти можуть супроводжуватись голосовими коментарями. Комп'ютерні

скрінкасти є одними з основних при створенні навчальних відео для роботи з різного виду програмним забезпеченням.

2. Відео з інструкціями – типові відео, що часто викладають на YouTube. Такого типу навчальні відео швидко створюються та ефективні для демонстрації збірки або обслуговування продукту.

3. Відео з ведучими – тип відео, що є електронним аналогом лекції, яку слухачі можуть переглянути в будь-який час. Як правило, в таких відео є доповідач та ілюстративний матеріал (наприклад, презентаційні слайди).

4. Інтерактивні відео підходять для навчання навичкам роботи. Вони використовують короткі відеокліпи і включають такі елементи, як текст, зображення, тести та ін. Особливість такого типу відео в тому, що слухачам пропонуються різні варіанти, і в залежності від їх вибору показують інший результат. Інтерактивні відео дають глядачам контроль над своїм навчанням.

5. Пояснювальні відео. Ці відео зазвичай тривають від 1 до 2 хвилин і можуть бути гібридом анімації, текстових анотацій та відео в прямому ефірі. Існують різні стилі відео роз'яснень – від відео з високою насиченістю візуальних рішень, до простих анімованих зображень і навіть відео з «головою, що розмовляє». Вони призначені для забезпечення чіткого, прямого і добре написаного повідомлення, яке спрощує складні ідеї до основних понять.

6. Демонстрації – відео, що містить демонстрацію досліду, лабораторної роботи, роботи обладнання чи програмного забезпечення. Відео може бути створеним з фотографій етапів процесу (ремонт, складання-розбирання, процес створення креслення, малюнка і т. п.) або на основі об'єктивної відеозйомки (фіксації технологічних процесів, правопорушень, ДТП).

Крім розглянутих вище можна ще виділити професійні навчальні відео, студійні відеолекції, відеоскрайбінг, 3D-візуалізація та ін. Ці типи відео є більш складними для створення та потребують відповідних знань та обладнання.

Для створення якісного навчального відео потрібно виконати такі кроки:

1. Визначити цільову аудиторію. Це допоможе зробити відео максимально корисним.

2. Підготувати сценарій. Для цього варто структурувати матеріал, продумати тези і поради, що зроблять лекцію більш насиченою та пізнавальною.

3. Підібрати камеру та мікрофон. Ще кілька років тому будь-хто міг завантажити «електронний підручник», знятий на мобільний телефон, на YouTube і набрати тисячі переглядів. Сьогодні ж користувачі вже більш вимогливо ставляться до якості звуку і картинки. Деякі принципово не дивляться відео в поганій якості.

4. Вибрати місце зйомки, встановити освітлення, продумати образ ведучого. Варто пам'ятати, що популярність відео багато в чому залежить від картинки.

5. Перед записом відео варто прочитати текст вголос, вибрати оптимальний обсяг тексту і темп мовлення. Не обов'язково записувати всю лекцію в повному обсязі, можна розділити її на короткі дублі.

6. Важливу роль відіграє програма для створення та редагування навчальних відео. Якщо потрібно зробити простий відеоурок без складних спецефектів – можна використовувати програмне забезпечення, що не потребує спеціальних знань та вмінь.

Для того, щоб зробити відео більш привабливим для студентів варто додати до відеозаняття інтерактивні вікторини чи тести. Це допоможе утримати увагу глядача та

дозволить викладачу в режимі реального часу оцінити розуміння слухачами ключових понять. Ще одним кроком, що зробить навчальне відео більш популярним та корисним є використання субтитрів. Це зробить відео доступним для глядачів, що не можуть або не мають можливості прослуховувати звук.

Значну роль для утримання уваги глядачів відіграє рух і графіка. Відео зі звичайним текстом або монологом лектора та зображеннями можуть не привернути увагу та не вплинути на глядачів. Без руху глядачі можуть нудьгувати і відключитися. Використання руху в графіці може замінити текст.

Відео має ряд переваг для дистанційного навчання, зокрема: ефект присутності (студент має можливість побачити свого викладача, а не тільки прочитати текст лекції), збільшення залучення, багаторазові, легко інтегруються з більшістю систем управління навчанням.

Загалом використання відео в навчальному процесі під час дистанційної освіти чи онлайн-курсів дозволяє гуманізувати зміст освіти, «познайомитись» з викладачем, адже студентам важливо бачити обличчя та чути голос викладача, щоб відчувати себе по-справжньому залученими до навчального середовища.

Список використаних джерел:

1. Wagner R. W. Edgar Dale: Professional [Електронний ресурс] / Robert W. Wagner // Taylor & Francis, Ltd. – 1970. – Режим доступу: <http://www.jstor.org/pss/1475566>.
2. Бучинська Д. Л. Використання відео в навчальному процесі – потреба сьогодення [Електронний ресурс] / International scientific conference «Open educational e-environment of modern

University». – 2015. – с. 101-107. Режим доступу:
https://www.researchgate.net/publication/325759178_vikoristanna_video_v_navcalnomu_procesi_potreba_sogodenna/.

3. Philip J. Guo, Juho Kim, Rob Rubin. How Video Production Affects Student Engagement: An Empirical Study of MOOC Videos [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://up.csail.mit.edu/other-pubs/las2014-pguo-engagement.pdf>.

